

Apuntes das XXIII Xornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria

GABINETE DE COMUNICACIÓN DA XERENCIA INTEGRADA DE FERROL.

Ferrol, novembro de 2013

Cad Aten Primaria
Ano 2013
Volume 20
Páx. 70

URXENCIAS, DOR, PACIENTES POLIMEDICADOS, PATOLOXÍA CARDIOVASCULAR OU SAÚDE MENTAL, ALGÚNS DOS PROTAGONISTAS DE HOXE NAS XVIII XORNADAS GALEGAS DE MEDICINA FAMILAR E COMUNITARIA

- Nas Aulas de Simulación do Hospital Naval, produciuse unha atención específica ó Soporte Vital Avanzado, no que se practicou o manexo dun paciente crítico e o control dunha situación de parada cardiorrespiratoria
- A dor é o primeiro motivo de consulta de atención primaria -indica un dos participantes- e é por iso que está incluído nestas xornadas
- Traballouse co seguimento de pacientes que consumen moitos medicamentos, practicando a detección de problemas e a resolución dos mesmos
- Abordáronse os xenogramas, a árbore xeneolóxica que, neste caso, facilita ó profesional información sobre antecedentes de enfermidade ou aspectos de stres para a familia, entre outras moitas cousas
- A facultativa Romina Vázquez destaca a necesidade de "actualización constante do médico de familia que se pode enfrontar a unha urxencia pediátrica en calquera momento tanto nun Punto de Atención Continuada, como dende a súa consulta

FERROL (XIF), venres 22 e 23 de novembro de 2013.- Como afrontar unha parada cardiorrespiratoria; a dor como a principal causa de consulta no centro de saúde, e a dor lumbar como a máis habitual desas dores; a importancia de seguir a aqueles pacientes que consumen múltiples medicamentos, e detectar e resolver os posibles problemas; o manexo do paciente que acode á consulta con algún problema cardiovascular; a identificación de trastornos de ansiedade e a coordinación do hospital co centro de saúde; a patoloxía do pé; ou o emprego de inhaladores, foron algunhas das cuestións nas que se traballaron a través de obradoiros teóricos e prácticos durante as XVIII Xornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria. Estas xornadas reúnen en Ferrol a máis de 170 profesionais do ámbito do centro de saúde de Galicia, hoxe venres 22 de novembro, e mañá sábado 23 de novembro, no Hospital Naval do Complexo Hospitalario Universitario de Ferrol.

URXENCIAS, ENFRONTARSE A UNHA PARADA CARDIORRESPIRATORIA

Nestes encontros, desenvólvense catro talleres sobre Urxencias, que coordina Fernando Souto Mata, facultativo do O61 de Galicia, membro da Agamfec, e que desenvolve o seu traballo na Xerencia Integrada ferrolá. "Agamfec está dando énfase, nos últimos anos, ás cuestións de urxencias e emerxencias, xa que son aspectos que os médicos están

a demandar, e son de vital importancia, xa que calquera profesional está exposto a ter que se enfrontar a unha situación de urxencia e emerxencia".

Os obradoiros distribúen ós asistentes a estas xornadas nunha atención específica ó Soporte Vital Avanzado, nas aulas de simulación do Hospital Naval, nas que se practica o manexo dun paciente crítico, e o control dunha situación na que se produce unha parada cardiorrespiratoria. Neste senso, Fernando Souto destaca "o pulo que se lle está a dar a esta cuestión en Ferrol dende a posta en marcha das aulas de simulación. O repunte desta formación sitúa a esta área nunha das de maior oferta e actividade de Galicia". Participan, xunto con Fernando Souto, os profesionais da Xerencia ferrolá, Cristina Sixto Carreira, Yesica López Curbeira, e Francisco Rascado Sedes.

A abordaxe da Urxencia continuará nos obradoiros do sábado co recordatorio e desenvolvemento de habilidades do manexo da vía aérea para facilitar unha boa respiración ó paciente afectado.

A DOR, PRINCIPAL MOTIVO DE CONSULTA NO CENTRO DE SAÚDE

Por outra banda, a dor é tamén un dos protagonistas destas XVIII Xornadas Galegas de Medicina Familiar e Comunitaria, que aborda Gabriel Calvo Mosquera, facultativo do centro de saúde de Serantes, e coordinador do obradoiro A Dor: Conceptos básicos. A dor lumbar:

da anamnese ó diagnóstico. “A dor é o primeiro motivo de consulta de atención primaria -indica Calvo Mosquera- e é por iso que o incluímos nestas xornadas. É unha patoloxía que non se estuda na carreira pero que é fundamental”.

“A primeira causa de dor nas nosas consultas é a dor lumbar”, matiza este profesional, de aí a súa escolla. Neste obradoiro traballaron esta mañá con modelos para abordar practicamente os distintos tipos de dor lumbar. Establecéronse casos clínicos e eran os participantes os que tiñan que chegar a un diagnóstico, a través dos coñecementos e a anamnese, que é a análise dos datos básicos da Historia clínica do paciente e das preguntas realizadas na entrevista co mesmo. Este obradoiro continuará tamén mañá sábado.

RESOLVER PROBLEMAS DO PACIENTE COS SEUS MEDICAMENTOS

O terceiro dos obradoiros do venres foi o dedicado ó paciente polimedicado, considerado aquel que consume máis de seis medicamentos diferentes ó día. Desenvolven este taller as farmacéuticas do centro de saúde de Narón, María José Brage Rodríguez e Carmen Calvo Rivera, xunto co facultativo, Javier Rodríguez García.

En Galicia, desenvólvese na actualidade un programa que implica a busca activa daqueles pacientes que, inicialmente, consumían máis de quince medicamentos. Na actualidade, xa se está a traballar cos pacientes que consumen máis de doce medicamentos diarios. Con este programa, preténdese detectar e resolver problemas relacionados co uso de medicamentos, mellorar o cumprimento terapéutico dos pacientes crónicos polimedicados, e impulsar o coñecemento dos pacientes respecto do uso e indicacións dos medicamentos.

Este obradoiro, precisamente, desenvólvese a través do Programa de lanus formación, nas aulas de informática; e trabállase con tres casos de pacientes polimedicados con máis de doce medicamentos, e as propostas de cambio que se poden facer en cada un deles, interactuando o facultativo e o farmacéutico para incrementar a calidade da prescrición en beneficio do paciente. “Trátase de detectar problemas coa medicación e que o profesional médico o poida resolver”, indica Carmen Calvo, unha das farmacéuticas que desenvolve este obradoiro.

COLABORACIÓN ANTE A ANSIEDADE

Nos obradoiros dedicados á saúde mental, o proceso de ansiedade e a depresión foi un dos eixos; plantexáronse situacións de pacientes e, tamén, as recomendacións terapéuticas a seguir en cada caso. Falouse da importancia de ter uns criterios claros á hora de enfrontarse a estes pacientes, cunha estreita colaboración entre profesionais. Participaron o psiquiatra Andrés González García, do ambulatorio Fontenla Maristany de Ferrol; e o psiquiatra do Complexo Hospitalario, Antonio Núñez Pérez.

Núñez Pérez insistiu na necesidade de falar do proceso asistencial en base a un cambio de modelo de traballo entre o centro de saúde e o hospital, pasando dunha simple derivación de paciente a un modelo de cooperación, para que o paciente vexa realmente solucionado o seu problema independentemente de en que ámbito se produce”.

CARDIOVASCULAR, EVITAR CHEGAR A UN INFARTO

Isabel Díaz Pita, desenvolve en dúas partes, tamén hoxe e mañá, un obradoiro sobre cuestións cardiovasculares. Esta facultativa do centro de saúde Fontenla Maristany de Ferrol dividiu o traballo en tres partes, a atención dun paciente sen risco aparente, a cardiopatía isquémica estable, e a anticoagulación oral. Na primeira das partes, traballou coa “análise máis fonda dun aparente caso corrente; unha persoa cun perfil de colesterol, hipertensión ou diabete sen ningún dato destacable”; e avogou por ir contra a “inercia clínica” e afondar máis alá, e “valorar outros factores de risco ou a interacción dos mesmos”, e que pode levar a unha situación clínica futura máis complexa.

Na segunda parte, a través de dous casos clínicos, un paciente de máis idade e outro máis novo, os asistentes valoraron a cardiopatía isquémica estable, que se aborda no centro de saúde, e a importancia de controlala para evitar así posibles síndromes coronarios ou infartos. Por último, traballaron tamén en diferentes casos e aplicacións da anticoagulación oral.

XENOGRAMA, “ÁRBORE XENEALÓXICA” SANITARIA

A profesional Portal González Lorenzo, facultativo no consultorio de O Val, membro da Agamfec; e a responsable da rotación rural dos profesionais residentes durante o Programa formativo de Medicina Familiar e Comunitaria, participou xunto cos profesionais da Xerencia, Marcelino Fernández Castro; e Juan Pablo Arequipa Benavides; no desenvolvemento do taller dedicado ó xenograma.

“O programa formativo dos médicos de familia xa inclúe a práctica e realización de xenogramas”, indica Portal González. Un xenograma é o que se coñece como unha árbore xenealóxica, neste caso, é unha maneira de rexistrar antecedentes familiares dun paciente. “Dános información sobre antecedentes de enfermidade; do ciclo familiar; ou de aspectos de stres para a familia, entre outras moitas cousas”, explica esta facultativa. Estes xenogramas constrúense cun signos determinados; e o que fixeron neste obradoiro foi desenvolver a teoría do xenograma e para qué se emprega; puxéronse exemplos e interpretáronse; e, co uso dun programa informático, incluíronse casos prácticos.

Esta tarde, desenvolveranse as dúas Mesas Redondas: Obesidade, algo máis que dietas; e o Paciente crónico/pluripatóloxico en Atención Primaria; e, tamén, a conferencia inaugural estará dedicada á Innovación, e será impartida por Ángel Facio Villanueva, responsable

da Xerencia Integrada de Ferrol. Destaca o carácter práctico das Xornadas e a interacción entre especialidades e profesionais, para mellorar a atención ó paciente no seu centro de saúde.

O sábado continúan os obradoiros relacionados coas urxencias, a dor, a enfermidade cardiovascular e a saúde mental con novos grupos de traballo entre os asistentes a este encontro de profesionais de Medicina Familiar e Comunitaria de Galicia no Hospital Naval do Complexo Hospitalario de Ferrol.

Os talleres de atención á Urxencia, que trataban onte a parada cardiorrespiratoria, continúan hoxe nos locais do 061 no Hospital Naval, aprofundando na práctica e na adquisición de habilidades no manexo da vía aérea. Coordina este curso Fernando Souto Mata, facultativo do 061 de Galicia e membro da Agamfec, coa colaboración dun profesional do Hospital Montecelo, José Luis Martínez Melgar. "Supón un recordatorio e aprendizaxe dos dispositivos para dar soporte respiratorio a través dunha vía aérea. Nun paciente crítico a respiración dificultase, e hai que facer un "soporte de ventilación", unha respiración artificial para lograr de novo un boa entrada de ar por esa vía aérea (pulmóns, tráquea...).

DEDICACIÓN Á PEDIATRÍA

A colaboración entre profesionais de Medicina Familiar e Comunitaria e doutras especialidades durante estas Xornadas, que destacaba onte o Comité Organizador, reflíctese nos obradoiros que esta mañá abordaban cuestións pediátricas. Romina Vázquez Golpe, facultativa do centro de saúde de Caranza, e membro de Agamfec, resumiu as actividades desta mañá, a primeira hora, o pediatra do Complexo Hospitalario Universitario ferrolá, José Luaces González; o facultativo do PAC de Curtis, Francisco Martínez González; e Alba Corrales Santos, pediatra do centro de saúde de Pontedeume, traballaron en torno á Atención Inicial ó neno grave.

Neste senso, Romina Vázquez destaca a necesidade de "actualización constante do médico de familia que se pode enfrontar a unha urxencia pediátrica en calquera momento tanto nun Punto de Atención Continuada, como dende a súa consulta". "Manéxanse os supostos máis frecuentes dende o punto de vista extrahospitalario que poden acabar nunha parada cardiorrespiratoria; e en base á simulación con bonecos, nas aulas de simulación da Xerencia Integrada de Ferrol, no andar cuarto do Hospital Naval. Realizouse unha pequena exposición teórica; e, posteriormente, varios supostos clínicos practicando habilidades de intubación e reanimación cardiovascular.

A última hora desta mañá de sábado, Rosa Romaríz Barca, Adriana Torrado Chouciño, e Iria Carballeira González, profesionais de Pediatría do Hospital Arquitecto Marcide do Complexo Universitario ferrolá, xunto con Romina Vázquez, do centro de saúde de Caranza, traballaron coa Patoloxía pediátrica aguda e a súa orientación dende un Punto

de Atención Continuada. Plantexaron o obradoiro en catro partes cos diferentes motivos de consulta máis habituais: o manexo do neno con febre; o do neno con vómitos; a atención a situacións pediátricas máis urxentes como a convulsión febril, a anafilaxe e a dificultade respiratoria; e, tamén casos de exantemas ou erupción cutánea como manifestación de patoloxía maioritariamente infecciosa.